

Livsmedelsverkets åtgärder 2020 som bidrar till att nå miljökvalitetsmålen

Innehåll

Inledning	2
Livsmedelsverkets verksamhet	2
Generationsmålets och miljökvalitetsmålen relevans för verksamheten.....	3
Livsmedelsverkets åtgärder 2020.....	5
Analyser, metodutveckling och riskbedömning.....	5
Rådgivning och stöd.....	19
Regelutveckling.....	25
Livsmedelskontroll.....	28
Livsmedelsverkets samverkansåtgärder 2020.....	31
Samverkansåtgärder som Livsmedelsverket driver	31
Samverkansåtgärder där Livsmedelsverket deltar	32

Inledning

Livsmedelsverket ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling¹. Vidare har Livsmedelsverket, tillsammans med 17 andra myndigheter, i uppdrag att stödja Miljömålsrådet i arbetet med att identifiera effektiva samarbeten och åtgärder inom myndighetens verksamhetsområde².

Detta är en lista över de åtgärder som Livsmedelsverket avser att genomföra eller påbörja under 2020, själv eller i samverkan med andra myndigheter. Åtgärderna avser sådant som har koppling till den verksamhet som myndigheten bedriver inom ramen för sina uppgifter och uppdrag. Åtgärder som rör myndighetens miljöpåverkan genom exempelvis tjänsteresor, energiförbrukning och pappersförbrukning, omfattas inte. Åtgärderna följs upp i årsredovisningen.

Livsmedelsverkets verksamhet

Livsmedelsverket är central förvaltningsmyndighet för livsmedelsfrågor och sorterar under Näringsdepartementet.

Livsmedelsverket har, enligt förordning (2009:1426), till uppgift att i konsumenternas intresse arbeta för säkra livsmedel, redlighet, det vill säga ärlighet, i livsmedelshanteringen och bra matvanor;

Livsmedelsverket

- verkar för en effektiv och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet,
- leder, samordnar och följer upp livsmedelskontrollen,
- bedriver undersökningar av livsmedel och matvanor samt utför analyser, utvecklar metoder och utför risk- och nyttovärderingar på livsmedelsområdet,
- informerar konsumenter, företag och andra intressenter i livsmedelskedjan om gällande regelverk, kostråd och andra viktiga förhållanden på livsmedelsområdet,
- underlättar och skapar goda förutsättningar för företagande i livsmedelssektorn,
- verkar för att exporterande livsmedelsföretag uppfyller sådana särskilda krav som mottagarlandet kan ställa,
- samordnar frågor som rör spädbarnsnutrition inklusive amning,
- främjar konsumenternas, särskilt barns och ungdomars, förutsättningar att göra medvetna val avseende hälsosam och säker mat,
- verkar för en utveckling av måltider i vård, skola och omsorg,
- är ansvarig myndighet på nutritionsområdet och verkar för bra matvanor samt samordnar statliga myndigheters information om bra matvanor,
- verkar för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och vid behov föreslår åtgärder för miljöarbetets utveckling,
- är nationellt referenslaboratorium inom sitt verksamhetsområde,
- ansvarar för nationell samordning av dricksvattenfrågor,
- ansvarar för nationell samordning gällande kris- och beredskapsplanering av livsmedelsförsörjning i leden efter primärproduktionen.

¹ [Förordning \(2009:1426\) med instruktion för Livsmedelsverket](#)

² Miljö- och energidepartementet. 2014. Uppdrag att bistå Miljömålsrådet. M2015/214/Mm ersatt av M2018/01715/S.

- medverkar i EU-arbetet och annat internationellt samarbete³
- utarbetar regler inom livsmedelsområdet⁴

Generationsmålets och miljö kvalitetsmålets relevans för verksamheten

Livsmedel påverkar miljön på många olika sätt. Från primärproduktion till konsument sker utsläpp av växthusgaser och användning av kemikalier, och det uppkommer matsvinn och annat avfall. Fysisk påverkan på mark och landskapsstruktur är också en viktig miljöparameter. Det påverkar klimatet, jordens resurstillgångar, den biologiska mångfalden och förekomsten av miljögifter i naturen. I förlängningen påverkar det även vår hälsa.

Livsmedelsverket arbetar för säkra livsmedel, redlighet i livsmedelshandlingen och bra matvanor. Livsmedelsverket kan bidra till minskad miljöpåverkan genom information, råd, regler, vägledning och kontroll. Detta då konsumenters och livsmedelsföretags agerande har stor betydelse för miljöpåverkan.

Livsmedelssektorn berörs mer eller mindre av alla miljö kvalitetsmål⁵. Fem tidigare rapporter⁶ har utrett Livsmedelsverkets ansvar i miljö målssystemet och vilka miljö mål som har den tydligaste kopplingen till livsmedelskedjans miljö påverkan. Nio av de sexton målen identifieras som särskilt relevanta. Dessa är *Begränsad klimatpåverkan*, *Giftfri miljö*, *Ingen övergödning*, *God bebyggd miljö*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Grundvatten av god kvalitet*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

³ [Förordning \(2007:515\). Myndighetsförordningen](#)

⁴ [Livsmedelsförordning \(2006:813\)](#)

⁵ Miljö kvalitetsmålen med preciseringar: [Begränsad klimatpåverkan](#), [Frisk luft](#), [Bara naturlig försurning](#), [Giftfri miljö](#), [Skyddande ozonskikt](#), [Säker strålmiljö](#), [Ingen övergödning](#), [Levande sjöar och vattendrag](#), [Grundvatten av god kvalitet](#), [Hav i balans samt levande kust och skärgård](#), [Myllrande våtmarker](#), [Levande skogar](#), [Ett rikt odlingslandskap](#), [Storslagen fjällmiljö](#), [God bebyggd miljö](#), [Ett rikt växt- och djurliv](#)

⁶ Kemi & Miljö (2005). Livsmedelsverkets sektorsansvar för miljö, Livsmedelsverket (2007). [Livsmedelsverkets särskilda sektorsansvar för miljö målsarbetet](#), Livsmedelsverket (2011).

Miljö utredning, Goodpoint (2014). Beaktande av miljö aspekter i Livsmedelsverkets myndighetsutövning och rådgivning samt Livsmedelsverket (2016). Analys av nationella miljö kvalitetsmål med relevans för Livsmedelsverkets verksamhet.

Generationsmålet är ett inriktningsmål som ska genomsyra hela det nationella miljömålsarbetet. För Livsmedelsverkets del är generationsmålet alla strecksatser⁷ relevanta för myndighetens möjligheter att indirekt påverka tillståndet i miljön. Eftersom såväl produktion som konsumtion av livsmedel är beroende av en global marknad och en stor andel av maten vi äter importeras, är generationsmålet internationella perspektiv mycket relevant, det vill säga att målen ska nås utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. I generationsmålet liksom miljö- och hälsomålen har miljö och hälsa kopplats samman på ett tydligt sätt, vilket Livsmedelsverket också betonar vikten av att göra.

⁷ Generationsmålet innebär att förutsättningarna för att lösa miljöproblemen ska nås inom en generation. Miljöpolitiken ska fokusera på att:

- Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad.
- Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.
- Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas.
- Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.
- En god hushållning sker med naturresurserna.
- Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön.
- Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

Livsmedelsverkets åtgärder 2020

Åtgärder inom Livsmedelsverkets verksamhetsområde som verket avser att genomföra eller påbörja under 2020.

Analys, metodutveckling och riskbedömning

Metodutveckling av kemiska analyser – bekämpningsmedel, veterinärmedicinska preparat och kontaminanter

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket genomför årligen metodutveckling/validering av kemiska analysmetoder av bekämpningsmedel, veterinärmedicinska läkemedel och kontaminanter i livsmedel för livsmedelskontrollens räkning och för genomförande av egna undersökningar. Under 2020 genomförs metodutveckling/validering av nya bekämpningsmedel i livsmedel, omfattande ett 30-tal nya substanser som prioriterats nationellt och inom EU. Totalt kontrolleras 550 bekämpningsmedelsrester för efterlevnad av gränsvärden. Ytterligare utvecklas en metod för analys av bekämpningsmedelsrester i feta livsmedel där avsikten är att halvera mängden hälsofarliga lösningsmedel. Inom området läkemedelsrester i animalieprodukter sker metodutveckling av analyser av nya läkemedel och förbjudna substanser enligt den prioriteringsplan som tagits fram på Livsmedelsverket. Inom området organiska miljöföroreningar utökas metoden för bromerade flamskyddsmedel med ytterligare provtyper. Ett nytt automatiserat system för upprepning av prover kommer att effektivisera arbetet och halvera lösningsmedelsförbrukningen vid analys av dioxiner och PCB.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Livsmedelsverkets kemister arbetar kontinuerligt med att utveckla kostnadseffektiva och miljöanpassade analysmetoder för kemiska ämnen i livsmedel och i biologiskt material från människa (biomonitorering) så att analyserna kan detektera relevanta ämnen med tillräcklig känslighet och tillförlitlighet. Aktiviteterna genomförs enligt den planering som gjorts för 2020.

Därför behövs åtgärden

Livsmedelskontrollen är en viktig del i Livsmedelsverkets arbete att minimera befolkningens exponering för hälsofarliga kemikalier i livsmedel. Verksamheten är också viktig för att möjliggöra lagstiftade åtgärder i fall där otillåtna kemikalier hittas i livsmedel, eller när kemikaliehalter ligger över fastslagna gränsvärden. I biomonitoreringsverksamheten följs befolkningens exponering för kemikalier, effekter av riskhanteringsåtgärder följs upp och eventuellt nya kemikaliehot upptäcks.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Minimering av befolkningens exponering för hälsofarliga kemikalier.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*.

Tidsplan för genomförande

Årlig insats. Genomförs enligt plan 2020.

Undersökningar av tungmetaller i livsmedel

Det här ska vi göra

Planera vilka ”nya” livsmedel som ska analyseras med avseende på tungmetaller under 2021. Med ”nya” avses sådana livsmedel som ökar i konsumtion och som tidigare inte tillhört den traditionella kosten i Sverige. Exempel är algprodukter, ruccola, quinoa och chiafrön.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Livsmedelsverkets kemister, toxikologer och nutritionister tar fram en lista på aktuella livsmedel.

Därför behövs åtgärden

Syftet är att ta fram aktuella haltdata för de livsmedel som bidrar till en hög andel av intaget av framförallt kadmium. Förbättrad riskvärdering kan då utföras, som bas för lagstiftning, kontroll och råd. Detta är extra viktigt för ”nya” livsmedel som tidigare inte konsumerats i stora mängder i Sverige.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Begränsning av befolkningens exponering för tungmetaller från livsmedel.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*.

Tidsplan för genomförande

Planeringsdelen för vilka livsmedel som ska analyseras genomförs 2020 och analyserna påbörjas 2021.

Nationell strategi för att minska exponeringen av kadmium

Det här ska vi göra

Delta aktivt i arbetet med att ta fram en nationell strategi för att minska exponeringen av kadmium från livsmedel inklusive dricksvatten.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Under 2020 ska Livsmedelsverket organisera två stycken workshops med deltagare från Kadmiumforum. I Kadmiumforum är branschorganisationer, företag, akademi och myndigheter representerade. På workshopen ska konkreta aktiviteter tas fram till de åtgärdsförslag som togs fram i projektet under 2019. Samverkan sker med berörda branscher. Efter workshoparna kommer aktiviteterna sammanställas och presenteras för SamTox.

Därför behövs åtgärden

Kadmium är ett av de ämnen som 2018 utpekades av Toxikologiska rådet som potentiella hot för folkhälsan. SamTox har därför initierat arbetet med en nationell strategi för att minska befolkningens exponeringen för kadmium. Kemikalieinspektionen är projektledare.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Minskning av befolkningens exponering för kadmium från livsmedel.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2019-2020.

Exponering för kemiska föroreningar hos ungdomar i Sverige - nationell matvaneundersökning och biomonitorering ("Riksmaten ungdom 2016-17")

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket samlade under åren 2016 och 2017 in information om livsmedelskonsumtion och matvanor från drygt 3000 ungdomar i årskurs 5, årskurs 8 och årskurs 2 på gymnasiet. En tredjedel av ungdomarna lämnade också blod- och urinprover för analys av bland annat kemiska föroreningar. Under 2020 kommer resultaten från analyserna att sammanställas i en rapport som publiceras i samverkan med Naturvårdsverket. Rapporten omfattar bland annat tungmetaller, högfluorerade ämnen, klorerade och bromerade persistenta organiska föroreningar, ftalatmetaboliter och fenolära ämnen. Data kommer också att bearbetas vidare för att undersöka om det finns några samband mellan de halter av kemiska föroreningar som uppmätts hos svenska ungdomar och faktorer såsom kost, sociodemografi och livsstil.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Data bearbetas statistiskt, sammanställs i rapporter och vetenskapliga artiklar samt kommuniceras.

Därför behövs åtgärden

Befolkningens exponering för många kemiska föroreningar ligger fortfarande för högt i förhållande till hälsobaserade riktvärden. Kunskapen om svenska ungdomars exponering är i många fall bristfällig och den nya informationen kan användas för riskvärderingar och som bas för framtida riskreducerande åtgärder. Studieupplägget gör det möjligt att undersöka om det finns skillnader i exponering mellan individer som beror på region, kön, ålder, konsumtion av livsmedel och dricksvatten eller andra livsstilsfaktorer.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Begränsning av befolkningens exponering för kemiska föroreningar från livsmedel och dricksvatten.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål
Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*.

Tidsplan för genomförande
Genomförs 2020-2021.

Nationell matvaneundersökning och biomonitorering ("Riksmaten småbarn")

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket har startat planeringen av nästa matvaneundersökning på småbarn i åldrarna 6 månader till 5 år. Under år 2020 pågår planeringen inför datainsamlingen i huvudundersökningen som beräknas pågå under åren 2022-2024. I undersökningen kommer information om livsmedelskonsumtion och matvanor samlas in samt blod- och urinprover från en undergrupp för analys av kontaminanter, mykotoxiner, hälsomarkörer och markörer för näringsämnen. Analysvärden från blod- och urinproverna kommer att användas för att uppskatta svenska småbarns exponering för skadliga ämnen. Data på livsmedelskonsumtion kommer också att användas för att beräkna hur matens klimatpåverkan kan minska utan att småbarns näringsstatus och matintag försämras.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Projektplan med metoder för rekrytering och datainsamling samt milstolpar kommer att fastställas under år 2020.

Därför behövs åtgärden

Befolkningens exponering för många kontaminanter ligger fortfarande för högt i förhållande till hälsobaserade riktvärden. Även exponeringen för mykotoxiner kan vara hög. Småbarn är en extra känslig grupp och information om deras livsmedelskonsumtion och exponering för skadliga ämnen blod- och urinprov behövs för riskvärderingar som bas för framtida riskreducerande åtgärder. Det ska också vara möjligt att undersöka regionala skillnader i exponering i Sverige, om livsmedel/dricksvattnen är viktiga källor för exponering, samt vilka livsstilsfaktorer som påverkar exponeringen.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Begränsning av befolkningens exponering för kemiska kontaminanter och mykotoxiner från livsmedel. Minska livsmedelskonsumtionens klimatpåverkan.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*, men också till miljömålet *Begränsad klimatpåverkan*.

Tidsplan för genomförande
Genomförs 2019-2027.

Biomonitoreringsprojekt – Tidstrendsstudier ("POPUP")

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket samlar årligen in prover av modersmjölk, blod, urin och hår från förstföderskor i Uppsala, samt blod från deras förstfödda barn. Syftet är att undersöka tidstrender av gravida/ammande kvinnors och barns exponering för kemikalier. Under 2020 genomförs analyser av PCB/dioxiner/bromerade flamskyddsmedel i bröstmjölksprover insamlade 2018-2019. PFAS analyseras i blod insamlat från mammor 2017-2019 och från barn 2016-2019. Bromerade flamskyddsmedel analyseras i serum insamlat från mammor 2018-2019. Tidstrender för 1996-2019 för mammor och 2008-2019 för barn avrapporteras till Naturvårdsverkets "Hälsobaserade miljöövervakning".

Så här ska vi genomföra åtgärden

Genomförs enligt fastställd projektplan.

Därför behövs åtgärden

Befolkningens exponering för många kontaminanter ligger fortfarande för högt i förhållande till hälsobaserade riktvärden. Biomonitoreringsarbetet syftar till att ta fram uppdaterade underlag gällande befolkningens exponering för kontaminanter som sedan används för riskvärderingar. Studieupplägget gör det också möjligt att undersöka om befolkningens exponering förändrats med tiden, som en uppföljning av om vidtagna riskreducerande åtgärder har haft effekt. Prover sparas även i frysar och används för att undersöka om det finns nya kemikalierisker som Livsmedelsverket bör uppmärksamma.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Begränsning av befolkningens exponering för kemiska kontaminanter från livsmedel och dricksvatten.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*.

Tidsplan för genomförande

Årlig insats.

En tvärvetenskaplig sammanvägd riskvärdering för dricksvattnets hälsorisker hos foster och små barn i Sverige

Det här ska vi göra

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel och i Sverige konsumerar nästan alla kranvatten dagligen. I detta projekt undersöks sambanden mellan halterna av de kemiska föreningar som bildats genom kloreringen av dricksvattnet och effekter på fosterutvecklingen. En tidigare svensk studie har t.ex. visat samband med ökad risk för hjärtmissbildning. Exponeringsinformationen tas fram genom att länka alla data om koncentrationer av dessa ämnen i dricksvattnet (från Vattentäktsarkivet med information på postnummernivå) till Medicinska födelseregistret med information om exempelvis födelsevikt, födelseutfall, hjärtmissbildningar etc. För att få ett tillräckligt stort underlag kommer många av Sveriges större tätorter att inkluderas i studien. I projektet kommer myndigheter, universitet och representanter för dricksvattenproducenter att samarbeta.

Projektet kommer även att arbeta med flera förvaltare av svenska databaser, däribland Socialstyrelsen, Sveriges Geologiska Undersökning och Statistiska Centralbyrån.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Genomförs enligt projektplan (se Formas Dnr 942-2015-425).

Därför behövs åtgärden

Åtgärden behövs för att dricksvattenproducenter skall kunna prioritera i sin verksamhet för att minska hälsoriskerna hos konsumenterna. Detta gäller både naturligt förekommande ämnen i råvattnet och antropogena ämnen i råvattnet och som tillsatts vid dricksvattenberedningen.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Befolkningens exponering för hälsofarliga kemikalier i dricksvatten minimeras.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2016-2020.

Risk- och nyttovärdering av fullkorn

Det här ska vi göra

Ta fram ett vetenskapligt underlag för att kunna väga nytta mot risk med avseende på intag av fullkorn.

Så här ska vi genomföra åtgärden

En stegvis utvärdering i tre nivåer kommer att genomföras. Arbetet kommer att följa arbetsflödet som föreslagits av Efsa 2010⁸. Det arbetsflöde som Efsa föreslår går från en enkel värdering med kvalitativa skattningar av risker och nyttor var för sig, till en mer avancerad med kvantitativa skattningar av risker och nyttor baserade på en gemensam måttstock (t.ex. DALYs). Grundläggande för arbetsprocessen är att värderare kontinuerligt stämmer av med hanterare efter varje steg och tar beslut om processen kan avslutas eller bör fortsätta in i nästa steg. Principen är att stegvis gå från enklare till mer utvecklade värderingar endast om det behövs för att besvara frågeställningen.

Därför behövs åtgärden

Livsmedelsverkets råd om fullkorn uppmuntrar konsumenten att i första hand välja fullkorn vid konsumtion av bröd, flingor, gryn, pasta och ris. Jämfört med raffinerade spannmålsprodukter innehåller dock fullkornsprodukter högre kadmiumhalter och vissa andra oönskade ämnen som till exempel arsenik och mykotoxiner. För att kunna svara på om nuvarande råd om fullkorn är vetenskapligt motiverande utifrån aktuellt

⁸ EFSA Scientific Committee; Guidance on human health risk-benefit assessment of food. EFSA Journal 2010; 8(7)1673. [41 pp.]. doi:10.2093/j.efsa.2010.1673. Available online: www.efsa.europa.eu

forskningsläge med avseende på både risk och nytta behövs en risk- och nyttovärdering av fullkornsprodukter samt en efterföljande risk- och nyttohantering och kommunikation.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Begränsning av befolkningens exponering för kemiska och mikrobiologiska föroreningar från livsmedel samtidigt som största möjliga nytta för konsumenten möjliggörs.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs under 2020.

Vidareutveckling av metoder för att jämföra risker

Det här ska vi göra

Tillsammans med finska Livsmedelsverket (FFA) och den Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA) vidareutveckla metoder för att kunna jämföra risker. Livsmedelsverkets Risktermometer som stöd till riskhantering och riskkommunikation, utgör utgångspunkt i arbetet.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Samarbetet med FFA och EFSA genomförs enligt fastställd projektplan.

Därför behövs åtgärden

Arbete med risker inom Livsmedelsverket olika delar (riskvärdering, riskhantering och riskkommunikation) behöver prioriteras, och inom kontrollen finns krav på att verksamheter ska vara riskbaserade. Risktermometern är ett riskbaserat prioriteringsunderlag, men även andra metoder behöver vidareutvecklas för att på bredare front kunna stödja Livsmedelsverkets arbete i dessa avseenden.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Begränsa befolkningens exponering för kemiska kontaminanter från livsmedel, med betoning på det som får störst effekt.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2017-2020.

Kunskapsuppbyggnad om mikroplast

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket ska sammanställa kunskap om hälsorisker med mikropartiklar av plast i dricksvatten, kartlägga förekomsten av sådana föroreningar i dricksvatten i Sverige samt, vid behov, föreslå åtgärder för att minska exponeringen.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Befintlig kunskap om hälsorisker ska sammanställas. En kartläggning ska även göras omfattande provtagning, analys samt sammanställning av data. Detta följs av en värdering/riskkaraktärisering och slutligen, vid behov, utveckling av åtgärdsförslag vid behov.

Därför behövs åtgärden

Regeringsuppdrag som syftar till ökad kunskap och värdering av hälsorisker kopplat till mikropartiklar av plast i dricksvatten.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Hantering av mikroplaster om ett sådant behov identifieras.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*.

Tidsplan för genomförande

Rapporteras 2020.

Hållbar livsmedelsproduktion och konsumtion (FORMAS)

Det här ska vi göra

Syftet med detta tvärvetenskapliga forskningsprojekt är att bygga ny integrerad kunskap inom det kombinerade området livsmedlens påverkan på människors hälsa och på de globala hållbarhetsmålen. Livsmedelsverket bidrar med beräkningar av intag av rester av bekämpningsmedel från mat, baserat på data från vårt kontrollprogram. Projektet drivs från Karolinska institutet och RISE - Research Institutes of Sweden.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Projektet kommer att uppskatta kostvanors miljö- och hälsopåverkan baserat på redan insamlad kostdata från två svenska populationsbaserade prospektiva kohorter med över 100 000 medelålders och äldre män och kvinnor, representativa för denna åldersgrupp i den svenska populationen. Miljöpåverkan omfattar uppskattningar av utsläpp av växthusgaser, användning av åkermark och vatten och av bekämpningsmedel. Även exponeringen för miljögifter via födan (t ex tungmetaller, PCB, rester av bekämpningsmedel) kommer att uppskattas. Via statistisk modellering tas den mest optimala kosten fram med hänsyn till både hälsa och miljö.

Därför behövs åtgärden

Projektet kommer att bidra till viktig kunskap för framtida evidensbaserad hållbar konsumtion och produktion av mat. Resultaten kommer att vara värdefulla för beslutsfattare, myndigheter, hela livsmedelssektorn inklusive producenterna, hälso- och sjukvårdssektorn samt den enskilda konsumenten.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Projektet strävar mot att påverkan från livsmedelsproduktionen och -konsumtionen på miljön ska bli mindre.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålen *Giffri miljö* och *Begränsad klimatpåverkan*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2017-2020.

Hållbara skolmåltider – ”OPTIMAT” (FORMAS)

Det här ska vi göra

Ta fram underlag för skolmåltider som har så liten påverkan på klimatet som möjligt samtidigt som måltiderna är fortsatt näringsriktiga, inte kostar för mycket och uppskattas av barnen som ska äta maten.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Som en bas för arbetet, som är ett doktorandprojekt, har skolbarns matvanor analyserats i den nationella matvaneundersökningen ”Riksmaten ungdom 2016-17”. Fokus i analyserna ligger på skolmatens betydelse för matintaget. I projektet har även inköpslistor från några skolor i Sverige samlats in och en ny modell för att optimera skolmåltider ur ett miljöperspektiv, som samtidigt tar hänsyn till näringsinnehåll, kostnad och skolbarns acceptans, har utvecklats. Den praktiska tillämpbarheten av den optimerade menyplaneringen testades och utvärderades under våren 2019 i tre skolor i Botkyrka. Arbetet har sammanställts i ett manus som nu är under granskning i en vetenskaplig tidskrift. Som en del av utvärderingen har elever och skolmåltidspersonal också intervjuats. Resultaten från intervjuerna håller på att sammanställas och arbetet ska skickas in till en vetenskaplig tidskrift under 2020. Intresset för optimeringsmetoderna i projektet är stort och optimerade menyer har tagits fram och kommer att testas i några skolor i Uppsala kommun under våren 2020. Baserat på erfarenheterna från projektet kommer allmänna riktlinjer för hållbara skolmåltider att tas fram.

Därför behövs åtgärden

I Sverige erbjuds alla skolbarn gratis lunch i skolan. Varje dag serveras nästan 1,2 miljarder skolluncher i grundskolan till en kostnad av 5,6 miljarder kronor. Projektet har goda förutsättningar att minska miljöpåverkan både direkt och indirekt. Direkt genom att de skolmåltider som serveras blir mer miljömässigt hållbara samtidigt som de fortsatt är näringsrika och indirekt genom att introducera barn till hälsosamma och miljömässigt hållbara skolmåltider från tidig ålder, vilket kan bidra till att förbättra deras kunskaper om hållbar utveckling och deras matvanor på kort och lång sikt.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

I första hand minskade utsläpp av växthusgaser. Även andra miljöaspekter såsom t.ex. svinn kommer att beaktas i projektet. På lång sikt skapar projektet förutsättningar för goda och miljömässigt hållbara matvanor i befolkningen.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Begränsad klimatpåverkan*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2016-2020.

Policylab: Ett nytt recept för skolmåltider

Det här ska vi göra

Projektet ”Ett nytt recept för skolmåltider” är finansierat av Vinnova och koordineras av Livsmedelsverket. Målet är att designa och visa upp skolmåltider som bidrar till hållbar utveckling genom ett policylab. Policylabbet ska identifiera de regler, styrdokument, arbetssätt och rutiner som hindrar eller stödjer ett sådant arbetssätt idag, utifrån berörda intressenters perspektiv. Utifrån analysen designas och testas prototyper, förändringar och åtgärder i utvalda testskolor, som sedan ska kunna skalas upp nationellt och internationellt. Syftet är att skolmåltiderna i större utsträckning ska bidra till social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Ett förändrat skolmåltidssystem kan fungera som en motor eller hävstång för vidare transformering av hela livsmedelssystemet.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Arbetet ska göras genom ett innovationsdrivet arbetssätt med visionen ”skolmåltider som motor för hållbar utveckling” och drivs av ett tvärvetenskapligt designteam. Arbetet görs genom en öppen användar-centrerad designprocess. Det innebär att prototyper utvecklas, både fysiskt och digitalt, för att möjliggöra diskussion om målgruppernas behov och lösningarnas ändamålsenlighet. Förutom prototyperna ska även de ”osynliga” lagren av möjliggörande och hindrande infrastruktur, såsom styrning, lagstiftning, politik och kapacitet synliggöras. Många aktörer i livsmedelssystemet, från bonden till klassrummet, kommer att involveras, liksom berörda myndigheter.

Därför behövs åtgärden

En hållbar livsmedelsproduktion och konsumtion är avgörande för att nå FN:s hållbarhetsmål, Agenda 2030. Vi behöver förändra våra matvanor, vår livsmedelsproduktion och minska matsvinnet. För att nå dit krävs breda, samhällsbaserade insatser där alla aktörer med möjlighet att påverka tar ansvar och samarbetar. Skolmåltidssystemet utgör en arena som knyter samman människor under uppväxten, skapar engagemang och berör. Här kan nya metoder, tekniker, kulturer och normer utvecklas. Det är ett forum som finns i varje kommun och stad i Sverige, och som därmed har möjlighet att låsa upp större systemförändringar i en hållbar livsmedelskedja.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Ett mer hållbart skolmatssystem kan förväntas bidra till normförflyttningar som påverkar konsumtionen, ökad biologisk mångfald, minskad klimatpåverkan, förbättrad klimatanpassning, nya styrmedel, nya former av livsmedelsproduktion och förbättrade relationer mellan producenter och konsumenter.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålen *Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Ingen övergödning, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2020 med möjlig fortsättning 2021-2022.

Kombinationseffekter av toxiska kemikalier och grundämnen bland barn/ungdomar - integrering av epidemiologisk metodik och biotestning (FORMAS)

Det här ska vi göra

Projektet kommer att undersöka om de komplexa kemikalieblandningar som den svenska befolkningen exponeras för påverkar barns och ungdomars hälsa. Projektet drivs från Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU.

Så här ska vi genomföra åtgärden

I projektet kommer Livsmedelsverkets studier, Riksmaten ungdom 2016-17 och POPUP, att användas för att undersöka vilka kemikalieblandningar svenska barn och ungdomar har i kroppen och vilka effekter dessa blandningar kan ha på hälsan. Vidare kommer det också att göras laborietester av hur identifierade kemikalieblandningar påverkar för hälsan viktiga processer i kroppen. Resultaten kommer sedan användas för att på ett sammanvägt sätt bedöma hälsoriskerna med de komplexa kemikalieblandningar barn och unga utsätts för. Under 2020 bidrar Livsmedelsverket med vetenskapligt stöd till projektet, levererar diverse data från Riksmaten ungdom 2016-17 och POPUP, levererar prover för analys av effektmarkörer samt slutför kemiska analyser av PCB/klorpesticider/bromerade flamskyddsmedel i prover från POPUP-studien.

Därför behövs åtgärden

Det är viktigt att identifiera vilka kemikalieblandningar som är mest problematiska ur ett hälsoperspektiv, och vilka kemikalier som bidrar mest till effekterna av kemikalieblandningarna.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Begränsning av befolkningens exponering för kemiska kontaminanter från livsmedel och dricksvatten.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2019-2022

Bistå nya Växtskyddsrådet

Det här ska vi göra

Växtskyddsrådets uppdrag utgår från regeringens beslut N2017/02364/SUN. Växtskyddsrådets uppgifter är en åtgärd som ska bidra till det övergripande målet med livsmedelsstrategins strategiska område Regler och villkor, vilket är att utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja

där produktionen ökar. Växtskyddsrådet utgörs sammantaget av 11 organisationer och leds av Jordbruksverket. Livsmedelsverket är en av de deltagande organisationerna.

Så här ska vi genomföra åtgärden

1. Tillsammans med företag och bransch utveckla omvärldsbevakningen.
2. Utveckla dialog med företag och bransch för att öka kunskapen om marknaden och om vilka behov odlare har av växtskyddsmedel på både kort och lång sikt och vilka behov kemiföretagen har i fråga om information och stöd från myndigheter.
3. Öka kunskapen hos såväl myndigheter som hos företag och andra intressenter samt utveckla strategier för att fasa ut kemiska växtskyddsmedel med oacceptabla effekter på hälsa och miljö och introducera växtskyddsmedel med låg risk eller alternativa metoder och tekniker.
4. Föra en dialog med berörda intressenter och öka kunskapen om samhällsekonomiska effekter och övergripande miljöeffekter som växtskyddsmedelslagstiftningen medför.
5. Öka kunskapen hos myndigheter om odlingsförhållanden och diskutera med myndigheter, företag och intressenter om hur ändamålsenliga riskhanteringsåtgärder kan utformas.
6. Öka kunskapen hos myndigheter, företag och intressenter om jordbruksdrift med syfte att förbättra prövningsprocessen utifrån praktiska odlingsperspektiv såsom årscykler och växtföljd.

Därför behövs åtgärden

Ett hållbart växtskyddsarbete är en förutsättning för att svensk växtodling ska hävda sig i den internationella konkurrensen. Effektiva och hållbara förebyggande åtgärder och bekämpningsåtgärder krävs såväl för etablerade som nya växtskadegörare. Det bör finnas god tillgång till växtskyddsmedel som effektivt kan hantera de växtskadegörare som inverkar på odlingen och minimerar riskerna och konsekvenserna för människors hälsa och miljö. Detta gäller såväl kemiska växtskyddsmedel som biologiska växtskyddsmedel och andra alternativa metoder. Godkännandeprocessen av växtskyddsmedel ska vara effektiv.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Åtgärden ska leda till ett ekonomiskt, miljömässigt och hållbart växtskydd. Det innebär att förena produktion, konkurrenskraft, effektivitet, lönsamhet, god arbetsmiljö och tillgång till säkra och trygga livsmedel med skydd av vatten och övriga ekosystem.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*, men också till miljömålen *Begränsad klimatpåverkan*, *Grundvatten av god kvalitet*, *Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Tidsplan för genomförande

Arbetet i det Nya Växtskyddsrådet inleddes 2017 för en första tidsbestämd period till och med 2019. I december 2019 beslutade regeringen att Växtskyddsrådet får fortsatt uppdrag och utökad budget till 3 miljoner årligen 2020-2025. Uppdraget är detsamma som beslutades 2017.

Expertstöd för prövning av bekämpningsmedelsprodukter och utvärdering av aktiva substanser i bekämpningsmedel

Det här ska vi göra

På uppdrag från Kemikalieinspektionen delta i granskningen av verksamma ämnen i växtskyddsmedel inom EU och vid prövningen av produktgodkännande av växtskyddsmedel och biocider i Sverige. Livsmedelsverket ansvarar för att utvärdera resthalter och risken för konsumenter, samt analysmetoder i livsmedel och foder.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Granska de studier och vetenskapliga underlag som ansökande företag enligt datakrav i lagstiftningen skickar in när det gäller resthalter av bekämpningsmedel i livsmedel och foder i samband med ansökan om godkännande. Baserat på dessa skrivs sedan riskvärderingsrapporter som används som underlag av EU-kommissionen respektive Kemikalieinspektionen vid beslut om godkännande av aktiva substanser och bekämpningsmedelsprodukter, samt fastställande av gränsvärden.

Därför behövs åtgärden

För en hållbar livsmedelsproduktion är det viktigt att ha tillgång till effektiva växtskyddsmedel och samtidigt säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och för miljön. Syftet med Livsmedelsverkets roll i godkännandeprocessen är att livsmedel som finns på den svenska marknaden ska vara säkra för konsumenter och att möjliggöra kontroll av att fastställda gränsvärden följs.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Begränsning av befolkningens exponering för bekämpningsmedelsrester från livsmedel och att dessa inte ska innebära oacceptabla hälsorisker. Kemikalieinspektionen ansvarar för att bedöma och åtgärda risker för miljö och användares hälsa.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålen *Giftfri miljö* och *Grundvatten av god kvalitet*.

Tidsplan för genomförande

Löpande arbete.

Nationell samverkan – åtgärder mot PFAS-spridningen i ytvatten, grundvatten och dricksvatten

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen driver tillsammans ett nationellt nätverk som arbetar med PFAS-förening av dricksvatten och miljö. I

nätverket deltar berörda myndigheter, forskare, kommuner, dricksvattenproducenter och andra intressenter i PFAS-frågan. Syftet är att sprida kunskap till alla berörda aktörer och öka möjligheterna till samarbete för åtgärder mot PFAS-spridningen i miljön, ytvatten, grundvatten och dricksvatten.

Utöver det nationella nätverket finns också ett myndighetsnätverk som involverar Livsmedelsverket, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Sveriges Geologiska Undersökning, Sveriges Geotekniska Institut, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, Försvarsinspektören för Hälsa och Miljö samt länsstyrelserna. Naturvårdsverket är sammankallande.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Livsmedelsverket, Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen ordnar två mötestillfällen under 2020 med den större samverkansgruppen. Utöver den stora samverkansgruppen träffas en myndighetsgrupp ca 4 gånger under 2020, eller på förekommen anledning. Ingår i Livsmedelsverkets handlingsplan för ”Giftfri vardag”.

Därför behövs åtgärden

Under senare år har PFAS-föreningar (poly- och perfluorerade alkylsubstanser) upptäckts i flera svenska grundvattentäkter och i vissa fall har det lett till att befolkningen exponerats under en längre tid. PFAS är ett samlingsnamn för omkring 4700 industriellt framställda kemikalier. De används i ett stort antal produkter, exempelvis i brandskum och impregneringsmedel för kläder. PFAS är vitt spridda i miljön, extremt långlivade och vissa ansamlas i levande organismer och har oönskade toxiska effekter.

Många aktiviteter pågår på berörda myndigheter för att komma till rätta med PFAS-föreningar. I Sverige har vi kommit en bit på väg. Även andra länder har börjat se att detta kan vara ett problem. På EU-nivå har man nyligen beslutat om att gränsvärdesätta vissa PFAS i dricksvattendirektivet.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Den nationella samverkan ska i förlängningen bidra till minskad förekomst av PFAS i ytvatten, grundvatten och dricksvatten. Syftet med åtgärden är att främja kunskapsuppbyggnad samt att identifiera risker och åtgärder.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålen *Giftfri miljö*, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Grundvatten av god kvalitet*.

Tidsplan för genomförande

Löpande arbete.

Rådgivning och stöd

Främja hållbara måltider i vård, skola och omsorg

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket driver sedan 2011 ett nationellt kompetenscentrum för måltider i vård, skola och omsorg. Livsmedelsverket har ett uppdrag att främja och driva på utvecklingen av de offentliga måltiderna. Inom detta uppdrag har en måltidsmodell med sex viktiga kvalitetsområden för bra offentliga måltider tagits fram; måltiden ska vara *näringsriktig, säker, hållbar, god, trivsamt och integrerad* för att göra samhällsnytta och hamna i magen. Aktiviteter och information riktad till kommuner, landsting och andra aktörer utgår ifrån att måltiderna ska vara hållbara för både hälsa och miljö.

Så här ska vi genomföra åtgärden

På kvalitetsområdet *hållbar* görs följande aktiviteter för offentliga måltidsverksamheter inom vård, skola och omsorg:

- Utveckling och spridning av råd, verktyg och mallar: Aktiviteterna inkluderar exempelvis råd om åtgärder för minskat matsvinn, livsmedelsval som styr mot mer vegetabilier, minskad köttkonsumtion, mer lagringståliga frukter, grönsaker och baljväxter, samt livsmedelsval som tar hänsyn till miljöskydd, djurskydd och sociala villkor.
- Arbeta för att offentliga måltidsverksamheter minskar matsvinnet genom att publicera och sprida en nationell handbok för minskat matsvinn i offentliga kök samt en standardiserad metod för att mäta matsvinn.
- Insamling av fakta och statistik inom offentliga måltider, bland annat inom matsvinn.
- Utforska och driva visionsdriven systeminnovation för ett mer hållbart skolmåltidssystem med stöd från Vinnova.
- Seminarier och utbildningsdagar riktade till beslutsfattare och verksamma inom äldreomsorg, skola, förskola och sjukhus.

Livsmedelsverket arbetar även med stöd kring hållbar livsmedelsupphandling i offentlig sektor, i nära samverkan med Upphandlingsmyndigheten.

Därför behövs åtgärden

Livsmedel påverkar miljön på många olika sätt och kopplar till flera av miljömålen. I vård, skola och omsorg serveras cirka tre miljoner måltider varje dag. De livsmedel som används har både en positiv och negativ påverkan på miljön. Målet är att minska den negativa påverkan och öka måltidernas miljönytta. Dessa offentliga verksamheter har också unika möjligheter att på ett positivt och naturligt sätt främja hälsosamma och miljömässigt hållbara matvanor och livsmedelsval i alla faser av livet.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Insatserna inom åtgärden ska leda till en mer hållbar offentlig livsmedelskonsumtion genom hållbarare matval som ger minskad miljöpåverkan från livsmedelskedjan, samt ett minimerat matsvinn från de offentliga måltiderna. De offentliga måltiderna kan även påverka den privata livsmedelskonsumtionen att bli mer hållbar.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålen *Begränsad klimatpåverkan, Giffri miljö, Ingen övergödning, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2020-2025.

Nordiska näringsrekommendationerna 2022

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket deltar i arbetet med uppdatering av de nordiska näringsrekommendationerna (NNR) som även ska ta hänsyn till den ekologiska dimensionen av hållbarhet. Arbetet innebär samverkan med myndigheter och organisationer i Sverige samt i övriga Norden, främst genom att det är nordiska experter som genomför uppdateringen av underlagen.

Så här ska vi genomföra åtgärden

3-5 personer från Livsmedelsverket kommer delta i en workshop om hur miljöaspekter kan integreras i rekommendationerna i Oslo mars 2020. Därefter planeras ytterligare arbete med miljöaspekter i NNR2022. Det är inte säkert att Livsmedelsverket har en stor roll i detta, men vi kommer ha full insyn genom deltagande i NNR-projektets arbetsgrupp och styrgrupp.

Därför behövs åtgärden

Att integrera hållbarhet- och miljöaspekter i rekommendationer om livsmedelsval kan påverka livsmedelskonsumtionen och därigenom de olika miljömålen. Det är en fördel att det kommer in i NNR då det kan ge större påverkan på kosten i flera länder och det är resurseffektivt att ta fram underlagen gemensamt.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Lägre miljöpåverkan av livsmedelskonsumtion.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden skulle kunna beröra samtliga miljömål som är kopplade till livsmedelskedjans miljöpåverkan, framförallt; *Begränsad klimatpåverkan, Giffri miljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2020-2022.

Mål och indikatorer för hållbar livsmedelskonsumtion

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket ska ta fram mål och indikatorer som ska stödja arbetet för ett hållbart livsmedelssystem i Sverige.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Livsmedelsverket ska utvärdera de mål som tidigare föreslagits som stöd till arbetet för en hållbar livsmedelskonsumtion i Sverige och föreslå nya mål samt ett antal indikatorer som ska stödja arbetet för en hållbar livsmedelskonsumtion i Sverige. Medaktörer såsom statliga myndigheter inom miljömålsrådet, civilsamhället, näringslivet och akademien involveras i arbetet.

Därför behövs åtgärden

För att kunna följa utvecklingen och effekterna av arbetet mot ett hållbart livsmedelssystem behövs lämpliga konkreta mål och indikatorer.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Insatserna inom åtgärden ska leda till en mer hållbar livsmedelskonsumtion som ger minskad miljöpåverkan från livsmedelskedjan.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålen *Begränsad klimatpåverkan, Giffri miljö, Ingen övergödning, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2020.

Kommunikation kring hållbara matvanor

Det här ska vi göra

Sprida information och råd om hållbara matvanor till konsumenter, olika professioner samt beslutsfattare.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Livsmedelsverkets webbplats är navet för vår externa kommunikation. Här finns information om matens miljöpåverkan, hur man kan minska matsvinnet samt kostråden ”Hitta ditt sätt – att äta grönare, lagom mycket och röra på dig”. Livsmedelsverket är även aktiva i sociala medier, vilket driver trafik till webbplatsen. Massmedia är en annan prioriterad kanal för att nå ut till konsumenter, professioner och beslutsfattare – våra frågor är mediala och verkets kunskap om mat, miljö och hälsa efterfrågas. Vi deltar vid en mängd möten och på arenor där hållbara matvanor diskuteras och där våra målgrupper finns. Verket ger också stöd till professioner som på olika sätt arbetar med att främja hållbara matvanor, till exempel yrkesgrupper inom offentliga måltider, hälso- och sjukvårdspersonal, livsmedelsbranschen med flera.

Därför behövs åtgärden

Grunden för människor att kunna göra informerade hållbara val och att fatta beslut som bidrar till en hållbar utveckling är kunskap. Kommunikation kring dessa frågor är därför en viktig åtgärd. Idag finns en mängd konkurrerande budskap om vad som är hållbara matvanor. Livsmedelsverket har en central roll att tillhandahålla neutral, opartisk,

kvalitetsgranskad och beprövad kunskap, en uppgift som blir allt viktigare i takt med tilltagande faktaresistens och spridning av alternativa fakta.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Livsmedelsverkets kommunikation kring hållbara matvanor ska främja konsumenters möjligheter att göra val som är hållbara för miljön och hälsan, ge stöd i olika yrkesgruppers arbete för att främja hållbara matvanor samt ge beslutsfattare kunskap och stöd i beslut som rör en hållbar livsmedelskonsumtion.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålen *Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Ingen övergödning, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Tidsplan för genomförande

Löpande arbete.

Kunskapsunderlag om miljöpåverkan av vegetabilier

Det här ska vi göra

Hantera underlag om miljöpåverkan av konsumtion i Sverige av vegetabiliska oljor och fetter, nötter och frön.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Hantera befintlig kunskapssammanställning över miljöpåverkan av ett antal utvalda vegetabiliska oljor och fetter, nötter och frön. Importerade produkter ger upphov till miljöpåverkan även i länder där de odlas och förädlas. Miljöpåverkan av produkter från Sverige och produkter som importerats ingår i konsultrapporten som kommer att publiceras.

Underlagen bidrar till att säkerställa och utveckla de miljörelaterade budskapen i Livsmedelsverkets kostråd. Information om matens miljöpåverkan på Livsmedelsverkets webbplats och i råd granskas i förhållande till de nya underlagen och vid behov beslutas om revideringar.

Därför behövs åtgärden

Livsmedelsverkets kostråd integrerar miljöaspekter. Myndigheten bevakar kontinuerligt kunskapsbasen gällande miljöpåverkan från livsmedelskonsumtion i Sverige, bland annat via upphandling av kunskapssammanställningar för säkerställande av kunskapsbasen för kostråden och övrigt miljöarbete vid myndigheten.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Livsmedelsverkets kostråd och information om matens miljöpåverkan ska bidra till en mer hållbar livsmedelskonsumtion som ger minskad miljöpåverkan från livsmedelskedjan.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålen *Begränsad klimatpåverkan, Giffri miljö, Ingen övergödning, Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv*. Även generationsmålet *internationella perspektiv* beaktas.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2017-2020.

Revidera råd för dricksvatten från egen brunn

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket uppdaterar de råd och riktvärden verket har för dricksvatten från egen brunn.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Arbetet innebär att utifrån aktuellt kunskapsläge uppdatera och eventuellt revidera de riktvärden för kemiska ämnen och mikrobiologiska agens som finns för dricksvatten från egen brunn.

Därför behövs åtgärden

Arbetet är angeläget för att konsumenterna ska ha uppdaterade riskbaserade riktvärden för dricksvatten från egen brunn och därigenom kunna vidta åtgärder för minskad exponering för kemiska ämnen och mikrobiologiska agens.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Begränsning av befolkningens exponering för kemiska kontaminanter och mikrobiologiska agens. Arbetet leder också till större kunskap om halter av kemiska ämnen och mikrobiologiska agens i dricksvatten och dess förekomst lokalt/regionalt/nationellt.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giffri miljö*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2016-2020.

Regeringsuppdrag Matsvinn

Det här ska vi göra

Regeringen har uppdragit åt Livsmedelsverket att under 2020-2025, tillsammans med Jordbruksverket och Naturvårdsverket, fortsätta arbeta i enlighet med handlingsplanen ”*Fler gör mer – handlingsplan för minskat matsvinn 2030*”. Arbetet görs i nära samarbete med berörda aktörer. Centralt i arbetet är fyra nyckelfrågor som utgör förutsättningar för ett framgångsrikt arbete inom handlingsplanens övriga åtgärder: 1. Ett nationellt mål och utveckling av uppföljningsmetoder, 2. Ett aktivt samarbete mellan branschaktörer i livsmedelskedjan, 3. Ett förändrat konsumentbeteende och 4. Utredning, forskning och innovation som stödjer handlingsplanens genomförande. För en del åtgärder är

Livsmedelsverket ansvarigt, medan andra åtgärder behöver drivas av Jordbruksverket, Naturvårdsverket eller andra aktörer, eller med delat ansvar. En viktig del i arbetet framöver är att aktivera fler aktörer inom fler åtgärder som bidrar till genomförandet av handlingsplanen. En slutrapport för det tidigare regeringsuppdraget 2017-2019 lämnas till regeringen i februari 2020.

Det nya regeringsuppdraget innebär att myndigheterna långsiktigt kan ha en central roll som samordnare och katalysator i det nationella matsvinnarbetet livsmedelskedjan. En del i detta är att driva nätverket SaMMa, Samverkansgrupp för Minskat Matavfall, där ett åttiotal aktörer samverkar: myndigheter, forskare, intresseorganisationer och branschen.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Arbetet görs tillsammans med Naturvårdsverket och Jordbruksverket och sker i nära samarbete med berörda aktörer. Dialog kommer att hållas med berörda aktörer om genomförandet av handlingsplanen. En viktig dialogpunkt är vägar för att underlätta för konsument att göra rätt. Den kommunikationskampanj till konsumenterna på svinniska som startade under 2019 kommer under 2020 att spridas bredare och fler aktörer motiveras att använda materialet. Myndigheterna bidrar i arbetet för att en frivillig överenskommelse ska komma till stånd mellan branschen och regeringen. Dialog hålls också med forskningsaktörer för att stimulera till stödjande forskning. Livsmedelsverket arbetar vidare för en regel tillämpning som motverkar matsvinn. I verkets arbete inom offentlig måltid förs arbetet kring mätningar vidare och en handbok baserad på Göteborgsmodellen publiceras. Livsmedelsverket bidrar även i Naturvårdsverkets arbete kring mätning och uppföljning. Myndigheterna medverkar i arbetsgrupper inom EU Platform on Food Losses and Food Waste, Livsmedelsverket medverkar där i gruppen för datummärkning.

Myndigheterna ordnar två mötestillfällen med Samverkansgruppen för Minskat Matavfall (SaMMa) under 2020.

Därför behövs åtgärden

I Sverige slängs 1,3 miljoner ton matavfall varje år. En stor del av detta är matavfall som hade kunnat undvikas, så kallat matsvinn, och innebär en onödig belastning på miljön. Beräkningar 2013 visade att matavfallet motsvarade 3 procent av våra totala utsläpp av växthusgaser, och att om matsvinnet reducerades med 20 procent i Sverige skulle den samhällsekonomiska nettovinsten vara mellan 3,2 – 5,7 miljarder kronor per år.

Nationell samverkan behövs för att Sverige ska kunna bidra till att målet om halverat matsvinn till 2030 uppnås. Myndigheter, olika intressenter i hela livsmedelskedjan och konsumenter behöver agera samspelet och dra nytta av varandras kunskaper och resurser inom området.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Åtgärden ska bidra till att Sverige uppfyller det globala hållbarhetsmålet att till 2030 halvera det globala matsvinnet per person i butik och i konsumentledet och att minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förluster efter skörd (delmål SDG 12.3). Åtgärden ska även bidra till regeringens arbete med att ställa om mot en hållbar konsumtion och produktion och en cirkulär ekonomi samt till EUs arbete i enlighet med Kommissionens handlingsplan för cirkulär ekonomi.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Matsvinn sorterar under miljömålet *God bebyggd miljö*, men påverkar flera miljömål såsom *Begränsad klimatpåverkan*, *Giftfri miljö*, *Ingen övergödning*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2020-2025.

Regelutveckling

Bevakning av miljöaspekter i EU-förhandlingsarbete på livsmedelsområdet

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket deltar kontinuerligt i EU-förhandlingar om nya eller ändrade regler på livsmedelsområdet och ska även beakta miljöaspekter i regelutvecklingen. Samverkan i regelutvecklingsprocessen sker med andra myndigheter, företag/branschorganisationer och konsumenter/intresseorganisationer.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Inför alla regelförhandlingar i EU görs en analys av om det är relevant att ta med miljöaspekter i underlaget. Där så är lämpligt beskrivs i underlaget vilken miljöeffekt den nya eller förändrade regeln skulle medföra. Hänsyn tas till alla målen inom Agenda2030, med speciell fokus på miljöpåverkan och klimatförändringar.

Därför behövs åtgärden

Om klimatet bli varmare eller fuktigare kan det ha en inverkan på förekomsten av patogener eller föroreningar i livsmedel, vilket behöver observeras när livsmedelslagstiftning tas fram. Förhandlade regler ska ha föregåtts av en analys ur ett miljöperspektiv för att inte medföra försämringar på miljö och klimat, och där det är möjligt påverka utvecklingen i positiv riktning.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Att de livsmedelsrelaterade hälsorisker som en klimatförändring medför hanteras på ett bra sätt utan att det leder till onödigt matsvinn. Vidare bör åtgärderna leda till minskade utsläpp och en minskad användning av kemikalier med miljöpåverkan i livsmedelssystemet.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärderna inom den internationella regelutvecklingen bidrar främst till miljömålen *Begränsad klimatpåverkan*, *Giftfri miljö* och *God bebyggd miljö*.

Tidsplan för genomförande

Vid varje framtagande av underlag, kontinuerligt arbete.

EU-riktlinjer om datummärkning och andra liknande åtgärder

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket deltar för Sveriges räkning i grupper om ”datummärkning och förebyggande av matsvinn”. Aktiviteterna, som bl.a. innebär att ta fram EU-riktlinjer för datummärkning, är ett initiativ från EU:s övergripande matsvinnplattform. Syftet är att underlätta för livsmedelsföretagare och nationella myndigheter i tillämpningen av regler om datummärkning och liknande. Fokus ligger på att förhindra matsvinn samtidigt som livsmedelssäkerheten inte åsidosätts. Livsmedelsverket och Sverige arbetar för att termer kopplade till datummärkning används rätt i alla olika sammanhang. Det blir både förvirrande och kostsamt om termerna används felaktigt inom lagstiftning eller i forskning om konsumentbeteende. Det kan t.o.m. bli kontraproduktivt.

Så här ska vi genomföra åtgärden

EU:s riktlinjer för datummärkning kommer bl.a. att beskriva definition/koncept, val av datummärkning och bestämning av hållbarhetstid. När de är klara kommer riktlinjerna att tillkännages i Europeiska Unionens Officiella Tidning på samma sätt som EU:s riktlinjer för livsmedelsdonationer.

Arbetet leds av EU-kommissionen och genomförs tillsammans med särskilt nominerade medlemsländer (bl.a. Sverige), intressenter från privata sektorn, universitetsvärlden, konsumentorganisationen BEUC samt en observatör från FN: s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO). EU-kommissionen har bitt Efsa om utlåtanden som avser beslut rörande typ av datummärkning, fastställande av hållbarhetstid och om behovet av information om lagringsförhållanden och användning.⁹ Sista svarsdatum för Efsa är den 30 oktober 2020 respektive 31 mars 2021. Riktlinjerna publiceras på Livsmedelsverkets webbplats när de är klara.

Därför behövs åtgärden

EU-kommissionens studie¹⁰ uppskattar att upp till 10 % av de årliga 88 miljoner ton matsvinn inom EU är kopplat till datummärkning. Produkter som märks med sista förbrukningsdag får inte säljas när datumet har passerat. Fler livsmedelsföretagare i Europa behöver använda bäst före-märkning om inte sista förbrukningsdag krävs av legala skäl eller livsmedelssäkerhetsskäl.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Bidra till en hållbar livsmedelskonsumtion genom att minska matsvinnet.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålen *Begränsad klimatpåverkan, Giffri miljö, Ingen övergödning, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

⁹ <http://registerofquestions.efsa.europa.eu/roqFrontend/questionLoader?question=EFSA-Q-2019-00438>
<http://registerofquestions.efsa.europa.eu/roqFrontend/questionLoader?question=EFSA-Q-2019-00439>

¹⁰ European Commission, 2018, Market study on date marking and other information provided on food labels and food waste prevention.

https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fw_lib_srp_date-marking.pdf

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2020-2021.

Begränsa antibiotikaanvändningen

Det här ska vi göra

Delta i arbete inom Codex Alimentarius för att ta fram lagstiftning och internationella standarder som syftar till att begränsa användningen av antibiotika till djur och grödor.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Delta i Codex Alimentarius Task Force om antibiotikaresistens som ska hålla fyra möten åren 2017 – 2020.

Därför behövs åtgärden

Antibiotikaresistens är ett allvarligt hot som leder till ökad morbiditet, mortalitet och kostnader i sjukvården. Antibiotika används till både människor och djur, vilket leder till att resistenta bakterier och läkemedelsrester släpps ut i miljön genom avloppsvatten och gödsel. Antibiotika används även till grödor vilket kan leda till utsläpp av läkemedelsrester till miljön. Resistenta bakterier och resistensgener utbyts kontinuerligt mellan människor, djur och miljö.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Begränsning av utsläpp av antibiotika till miljön.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2020.

Arbete med EU-kommissionens strategi från jord till bord (*Farm to Fork* – strategin)

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket bistår regeringen i EU-arbetet med *Farm to Fork*-strategin och förhandlingsarbete kopplat till strategin och ska även beakta miljöaspekter i arbetet.

Så här ska vi genomföra åtgärden

I EU-arbetet med *Farm to Fork*-strategin beaktar Livsmedelsverket miljöaspekter av de frågeställningar som diskuteras.

Därför behövs åtgärden

I syfte att EU ska bli klimatneutralt till 2050 har EU-kommissionen lagt fram ett åtgärds paket, En europeisk grön giv (*Green deal*). Arbetet med de globala målen för hållbar utveckling inom FN:s Agenda 2030 är kopplat till givens och alla kommissionärer ska inom sina ansvarsområden säkerställa genomförandet av hållbarhetsmålen. När det gäller livsmedel leder kommissionären på DG SANTE, Stella Kyriakides, arbetet med att

ta fram en sk. *From Farm to Fork* –strategi för hållbara livsmedel som baserar sig på de tre pelarna av hållbarhet i livsmedelssystem: ekonomisk, samhällelig och miljömässig hållbarhet. Strategin ska tas fram i form av ett sk. ”vitt papper” (*white paper*).

Strategin kommer att leda kommissionens arbete inom livsmedelsområdet såsom regelutveckling inom flera olika sakområden, bland annat växtskyddsmedel, avseende hormonstörande ämnen, men också till exempel konsumentinformation. Kopplat till strategin kommer kommissionen också arbeta med bland annat matsvinn och livsmedelsbedrägerier. Därtill har frågeställningar som antimikrobiell resistens kopplingar till strategin.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Att de åtgärder som vidtas på EU-nivå när det gäller livsmedel bidrar till miljömässig hållbarhet, vetenskapligt baserat och beaktande de olika förutsättningarna i olika medlemsländer.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden berör samtliga miljömål som är kopplade till livsmedelskedjans miljöpåverkan, framförallt; *Begränsad klimatpåverkan, Giffri miljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.*

Tidsplan för genomförande

Arbete med framtagande av *Farm to Fork*-strategin planeras pågå under våren 2020. Förhandlingsarbete inom olika sakområden kopplade till strategin, till exempel avseende växtskyddsmedel och material i kontakt med livsmedel, förväntas pågå under kommissionens mandatperiod 2019-2024.

Livsmedelskontroll

Spårbarhet av fet Östersjöfisk

Det här ska vi göra

Kontroll av spårbarhet i handel med lax från Östersjön.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Arbetet genomförs i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten. I projektet deltar Livsmedelsverket, länsstyrelser och lokala kontrollmyndigheter. Ett antal partier av lax som fiskats i Östersjön spåras framåt i distributionskedjan från landning till avsalu i detaljhandeln. Livsmedelsverket stödjer den regionala och lokala livsmedelskontrollen med material såsom information, checklistor och formulär.

Därför behövs åtgärden

Syftet är att säkerställa att fet Östersjöfisk från Sverige inte saluhålls i andra medlemsstater. Att uppfylla detta krav är en förutsättning för att behålla Sveriges undantag från gränsvärdena för dioxiner och PCB och därmed få sälja bland annat sill,

strömning och lax från Östersjön i Sverige. Här finns specifika kostråd i syfte att skydda konsumenterna.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Förhindrande av export av miljöföroreningar genom att stoppa otillåten försäljning utanför Sverige av Östersjölax som har höga halter av dioxiner och dioxinlika PCBer.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö* samt till generationsmålets intention om att inte orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Tidsplan för genomförande

Genomförs årligen.

Livsmedelsverket minimerar matsvinn i samband med köttkontrollen

Det här ska vi göra

Livsmedelsverket ska vidta åtgärder för att säkerställa att det vid kontroll av kött eller slaktkroppar inte föreligger några tveksamheter när det fattas beslut om otjänligförklarande av kött.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Livsmedelsverket utbildar berörd personal som arbetar med köttkontroll. Då kontrollpersonalen är geografiskt spridd över landet tillhandahåller verket e-utbildningar när så är möjligt.

Under 2020 kommer nodnätverket för köttbesiktning fokusera på att likrikta hela området för fyra olika bedömningskoder genom utbildningsinsatser. Detta kommer bidra till att det i ännu större utsträckning görs lika och korrekta bedömningar avseende vad som behöver kasseras eller ej.

Därför behövs åtgärden

När kött eller slaktkroppar otjänligförklaras efter slakt kan det inte längre användas som livsmedel. Detta är nödvändigt när köttet eller slaktkroppen kan medföra en risk för människors hälsa. Om det föreligger minsta tveksamheter kan det innebära att livsmedel ”för säkerhets och för konsumentens skull” otjänligförklaras. Om sådana beslut fattas utan att väga in matsvinnaspekter, t.ex. otjänligförklarande av hela djur istället för delar av djur när så är möjligt, kan det dock innebära att livsmedel i onödan går till spillo. Åtgärden syftar till att minimera eventuella tveksamheter.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Åtgärden ska leda till att det görs likvärdiga och korrekta bedömningar vid kontroll av kött och slaktkroppar och till att minimera mängden livsmedel som otjänligförklaras i onödan.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Matsvinn sorterar under miljömålet *God bebyggd miljö*. Flera andra miljömål såsom *Begränsad klimatpåverkan*, *Giftfri miljö*, *Ingen övergödning*, *Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv* påverkas också.

Tidsplan för genomförande

Löpande arbete.

Genomföra och utveckla arbetet med provtagningsprogram

Det här ska vi göra

Utveckla, utarbeta, genomföra och rapportera resultat från nationella övervaknings- och kontrollprogram för olika kemiska ämnen och vissa mikroorganismer genom provtagning och analys.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Framtagande av övervaknings- och kontrollprogram. Provtagning och analys av livsmedel i enlighet med programmen. Rapportering av analysresultaten. En översyn av alla provtagningsprogram inleddes under 2018 och den fortsätter även under 2020.

Därför behövs åtgärden

Åtgärden behövs dels för att kunna fastställa huruvida livsmedel innehåller hälsofarliga halter av kemiska ämnen eller mikroorganismer samt för att kontrollera huruvida livsmedel släpps ut på marknaden i enlighet med gällande regler. Flera program utgör övervakning av halterna av oönskade ämnen i livsmedel. Resultatet av övervaknings- och kontrollprogrammen kan utgöra underlag för eventuella beslut om kontroll. Resultaten används även i processen att utarbeta EU-gemensamma gränsvärden för vissa ämnen i livsmedel och som underlag för nationella risk- och nyttovärderingar.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Begränsning av befolkningens exponering för kemiska kontaminanter och vissa mikrobiella faror från livsmedel.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Åtgärden bidrar främst till miljömålet *Giftfri miljö*.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2020-2021.

Livsmedelsverkets samverkansåtgärder 2020

Samverkansåtgärder som utarbetats inom ramen för Miljömålsrådets arbete och där Livsmedelsverket är drivansvarigt eller samverkande myndighet. Avser åtgärder som genomförs eller påbörjas under 2020.

Samverkansåtgärder som Livsmedelsverket driver

Programområde - Syntesarbete om ett hållbart livsmedelssystem

Livsmedelsverket, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Folkhälsomyndigheten, Tillväxtverket, Länsstyrelserna, Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten samt Konsumentverket.

Fler myndigheter kan bli berörda och aktuella för deltagande i olika delområden, till exempel Vinnova. Utöver myndigheter kan samverka med universitet, forskningsinstitut och näringsliv sökas.

Det här ska vi göra

Jordbruksverket har 2020 ett regeringsuppdrag inom livsmedelsstrategin om att ta fram en studie om hållbara livsmedelssystem vilket omfattar både produktion och konsumtion. Jordbruksverket ska sammanställa och analysera pågående arbete inom hållbara livsmedelssystem, nationellt och internationellt. Analysen ska definiera begreppet och visa på vilka behov som finns för att uppnå ett hållbart och konkurrenskraftigt livsmedelssystem. Analysen ska genomföras i nära samarbete med Livsmedelsverket och Sveriges lantbruksuniversitet samt näringsliv och andra aktörer kopplade till livsmedelskedjan.

Livsmedelsverket kommer i samverka med berörda myndigheter under 2020 arbeta med att ta fram mål och indikatorer för en hållbar livsmedelskonsumtion.

Så här ska vi genomföra åtgärden

Deltagande miljömålsrådsmyndigheter i programområdet kommer att involveras i dessa båda projekt under 2020 och Miljömålsrådet hålls informerat om arbetet. Programområdet ”Syntesarbete om ett hållbart livsmedelssystem” tar sin utgångspunkt i dessa arbeten och startar 2021.

Därför behövs åtgärden

Livsmedel påverkar alla delar av en hållbar utveckling och en omställning av livsmedelssystemet är nödvändig för att nå FN:s globala hållbarhetsmål, de nationella miljömålen och folkhälsomålen. En myndighetssamsyn för vad som är en hållbar livsmedelsproduktion och konsumtion har efterfrågats i flera sammanhang. Ett hållbart livsmedelssystem berör flera politikområden och det är viktigt att myndigheterna samlas kring en gemensam målbild, dels för att kunna erbjuda medborgare och företag stöd och vägledning och dels för att främja samverkan och synergier med forskningsprojekt.

Effekt i miljön vi vill att åtgärden ska leda till

Insatserna inom åtgärden ska leda till ett mer hållbart livsmedelssystem genom hållbarare produktion och konsumtion som ger minskad miljöpåverkan från livsmedelskedjan.

Åtgärden bidrar till dessa miljömål

Ett hållbart livsmedelssystem har bäring på alla miljömål, inklusive generationsmålet. Den mest direkta kopplingen finns till *Begränsad klimatpåverkan, Giffri miljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, Ett rikt växt- och djurliv* och *God bebyggd miljö*. Ett hållbart livsmedelssystem har även kopplingar till de globala hållbarhetsmålen, folkhälsomålen och målen i livsmedelsstrategin.

Tidsplan för genomförande

Genomförs 2020-2022.

Samverkansåtgärder där Livsmedelsverket deltar

Utöver det programområde där Livsmedelsverket är ansvarigt, deltar verket i ett antal programområden och åtgärder som andra myndigheter driver. Dessa är *Staten går före* (Trafikverket), *Styrmedel för en hållbar konsumtion* (Konsumentverket) *Samverkan för en miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling* (Upphandlingsmyndigheten), *Identifiera genomförbara åtgärder och styrmedel för att minska svensk klimatpåverkan i andra länder* (Naturvårdsverket) samt *Nationella åtgärder för att nå en acceptabel dioxinsituation* (Naturvårdsverket). Se fullständiga åtgärdsbeskrivningar i Miljömålsrådets åtgärdslista 2020; <http://www.sverigesmiljomal.se/miljomalsradet>.